

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2025

tijdvak 1

economie CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten voor het geheel van de open vragen.

Antwoorden in geldbedragen dienen te worden afgerond op twee cijfers achter de komma en ook met twee cijfers achter de komma te worden genoteerd, tenzij anders gevraagd in de opgave. Bij hele geldbedragen hoeven er geen cijfers achter de komma genoteerd te worden. Grote geldbedragen kunnen worden afgerond en genoteerd op hele getallen. De context van de opgave is verder leidend in hoe geldbedragen moeten worden genoteerd (denk bijvoorbeeld aan wisselkoersen waarbij geldbedragen in drie cijfers achter de komma worden genoteerd).

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Sint-Maarten

1 C

2 C

3 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{798 - 840}{840} \times 100\% = -5\% \rightarrow \text{een daling van } 5\%$$

4 B

5 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{€ 154.131.000}{1.238.000} = € 124,50$$

6 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

Door de monocultuur heeft Sint-Maarten weinig andere inkomstenbronnen om de lagere inkomsten uit het toerisme te compenseren.

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 2 (1) noodhulp (2) structurele hulp	
	indien twee juist	2
	indien een juist	1
	indien geen juist	0

De gemeente

8 B

9 C

10 **maximumscore 2**

voorbeeld van een juiste berekening:

- Rijkwijk: $6.433 \times \text{€ } 230.000$ $\text{€ } 1.479.590.000$
Armere: $174.765 \times \text{€ } 18.000$ $\text{€ } 3.145.770.000$
vermogens R en A $\text{€ } 4.625.360.000$ 1
- aantal huishoudens R en A: $6.433 + 174.765 = 181.198$
gemiddeld vermogen per huishouden in Rijkmere:
 $\text{€ } 4.625.360.000$
181.198 $= \text{€ } 25.526,55$ 1

Opmerking

Als er € 25.527 is genoteerd ook goed rekenen.

11 **maximumscore 1**

voorbeelden van een juiste verklaring:

- Als het aantal koopwoningen toeneemt, zal de gemeente meer inkomsten krijgen (onroerendezaakbelasting of verkoop bouwgrond).
- Huishoudens met een koopwoning hebben vaker een hoger inkomen en maken minder gebruik van gemeentelijke sociale voorzieningen (bijstand).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

(Be)leg het opzij voor later

12 C

13 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste uitleg:

- Tijdens de levensloop van veel mensen verbetert hun maatschappelijke positie en/of stichten ze een gezin, waardoor hun consumptie toeneemt, ze kopen bijvoorbeeld een huis.
- Door inflatie stijgt de waarde van de consumptie.

14 D

15 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste reden:

De bank probeert jongeren aan zich te binden, zodat ze, als ze volwassen zijn, een bankrekening bij dezelfde bank aanhouden.

16 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste manier:

- dividend
- koerswinst
- winst door verkoop van eerder aangekochte aandelen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Dog4fun

17 D

18 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

In de tabel staat wat mensen maximaal bereid zijn te betalen.

In de grafiek staat dat 6 mensen bereid zijn € 16 te betalen. Dat zijn de 4 die maximaal € 16 willen betalen plus de 2 mensen die maximaal € 18 willen betalen.

19 D

20 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- aantal afschrijvingen in twee jaar: $\frac{52 \times 2}{4} = 26$ keer

$26 \times € 7 = € 182$ totaal afgeschreven

1

- De waarde van de twee fietskarren is $€ 200 - € 182 = € 18$.

1

21 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste reden:

- Hondenbezitters krijgen bij Dogrunner meer keuzevrijheid op welke dag ze gebruik willen maken van de honden uitlaatservice, dan bij Dog4fun.
- Bij Dogrunner is er deskundige begeleiding.
- Dogrunner biedt meer faciliteiten.

22 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- omzet per vier weken: $€ 12 \times 20 \times 4 = € 960$

1

- kosten: $€ 18 + € 7 + € 30 + € 495 = € 550$

winst na prijsverlaging is: $€ 960 - € 550 = € 410$

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

De staatsschuld stijgt

23 maximumscore 2

- (1) volksverzekeringen
(2) directe

indien twee juist	2
indien een juist	1
indien geen juist	0

24 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{450}{408} \times 100 = 110,3$$

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

25 maximumscore 1

- (1) wel
(2) daalt

Opmerking

Het scorepunt uitsluitend toekennen als beide antwoorden juist zijn.

26 maximumscore 2

voorbeeld van een juist argument:

- Als de economie krimpt, kan dat leiden tot meer werkloosheid, waardoor de uitgaven stijgen. 1
- Door de hogere uitgaven kan het overheidstekort toenemen en dus de staatsschuld toenemen. 1

27 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

Als de rente op leningen stijgt, heeft de overheid (bij gelijkblijvende schulden) meer uitgaven aan rente. Daardoor kan de overheid minder uitgeven aan andere zaken zoals zorg of onderwijs (daarom moeten ze dus bezuinigen).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Exportboeren

28 maximumscore 2

(1) € 11,523 mld. ($€ 90,3 \text{ mld.} \times 0,25$) – ($€ 61,4 \text{ mld.} \times 0,18$)

(2) stijgen

indien twee juist	2
indien een juist	1
indien geen juist	0

29 B

30 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste uitleg:

- Producten uit Nederland worden voor het VK duurder.
(Daardoor daalt de vraag en dus de export.)
- Het VK moet nu meer Engelse ponden voor een euro betalen. Hierdoor zijn Nederlandse producenten duurder geworden (waardoor er minder Nederlandse producten gevraagd worden).

31 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- $0,5 \times € 90.300.000.000 = € 45.150.000.000$ 1
- $\frac{€ 45.150.000.000}{600.000} = € 75.250$ 1

32 A

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Een huis zonder gas

33 maximumscore 1

- (1) rechts
- (2) stijgen

Opmerking

Het scorepunt uitsluitend toekennen als beide antwoorden juist zijn.

34 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening en conclusie:

- de verantwoorde maandlast is: $0,3 \times € 4.200 = € 1.260$ 1
- de maandlast wordt dan: $€ 500 + € 750 = € 1.250$
Ja, ze voldoet aan de eis van de verantwoorde maandlast.
of
Germaine houdt dan nog: $€ 1.260 - € 500 - € 750 = € 10$ over
Ja, ze voldoet aan de eis van de verantwoorde maandlast. 1

35 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$(120 \times € 500) - € 50.000 = € 10.000$$

36 C

37 A

38 maximumscore 1

voorbeelden van een juist voorbeeld:

- minder milieuvervuiling
- minder afhankelijk van aardgas uit het buitenland

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Doorwerken

39 maximumscore 2

- (1) specialisatie
- (2) arbeidsproductiviteit

indien twee juist	2
indien een juist	1
indien geen juist	0

40 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste verklaring:

Mensen met een hoog inkomen hebben een hoog bestedingspatroon gehad voor hun pensionering. Dat bestedingspatroon willen ze behouden.

41 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- Selma heeft $67 - 43 = 24$ jaar in Nederland gewoond.
Dus ze heeft $50 - 24 = 26$ jaar AOW-opbouw gemist.
 $26 \text{ jaar} \times 2\% \text{ korting} = 52\% \text{ korting}$ 1
- $\text{€ } 1.201 \times 0,48 = \text{€ } 576,48$ 1

42 maximumscore 1

- 1 – b
- 2 – c
- 3 – a

Opmerking

Het scorepunt uitsluitend toekennen als 3 antwoorden juist zijn.

43 maximumscore 1

voorbeelden van een juist argument:

- Doorwerkende AOW'ers hebben veel ervaring.
- De werkgever betaalt voor doorwerkende AOW'ers geen sociale premies meer.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 30 mei te accorderen.

Ook na 30 mei kunt u nog tot en met 11 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Sint-Maarten

pagina 2 Shutterstock 210221101

pagina 3 Shutterstock 1346574233

(Be)leg het opzij voor later

informatiebron 4 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025

Dog4fun

informatiebron 5 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025

Exportboeren

pagina 13 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025

informatiebron 8 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025

Een huis zonder gas

pagina 15 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025

Doorwerken

pagina 17 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025